

Az idegen csillag.

Írta: KOSZTOLÁNYI DEZSŐ.

Az tember szeme most idegen bolygók felé szegődik. Onnan várja a mentő gondolatot, amely majd újra összerakja az összetört kultúra cserepeit. Arról álmodozunk, hogy valamely éjjelen — csoda folytán — egy idegen csillagból okos, tiszta, jóságos, eddig ismeretlen lények jönnek le, akik hirtelen rendet teremtenek és egy akolba terelik az emberiséget. Micsoda fantasztikus és képtelen gondolat. Úgy látszik azonban, hogy csak a távolba tudunk tekinteni. A közelben nem veszünk észre semmit. Nem akarjuk észrevenni — az emberiség e sorsfordító óráján sem — hogy vannak mellettünk olyan lények az emberiség egyik fele, akik úgy éltek eddig a földgolyón, mint idegen csillagon, hogy a kezük mindaddig még nem ért a föld dolgainak intézéséhez, hogy teljes joggal a nőkre emelhetjük a szemünket most, mikor a férfibölcsesség fogyatékán van és a világot egyik legsúlyosabb válsága rázza.

Bízunk kellene bennük, már csak azért is, mert eddigelé teljesen ki voltak zárva minden jogból és semmivel se (árultak hozzá ahhoz, hogy megpecsételtek az ember tragikumát. Ők távol voltak minden üléstől és tanácskozástól, az entente minden cselvetésétől, amely felidézte ezt a háborút. Az emberiség igazi demokráciáját képviselik a nők. Nem tudjuk, hogy a világi komoly gondolkozói milyen véleménnyel vannak az entente mostani politikájáról, de bizonyosak vagyunk abban, hogy nem tartják sem fiatalnak, sem túlon túl üdösnek, sem életképesnek.

Most a háború alatt, mikor mindenki gondolkozóvá vált, mikor az élet és politika legnagyobb problémái vetődtek fel, mikor az emberiség, az erkölcs, a földön való célunk (kérdéseit vitattuk meg, kiderült, hogy az igazi férfiak igazi fegyvertársra találtak a nőkben. Szinte megdöbbentő az, hogy a nők mennyire világosan, mennyire egyszerűen, mennyire apostolian látják az emberiség! végső, nemes célját. Az átlagi-nő közelebb van a természethez és ennek következtében az igazsághoz is, mint az átlag-férfi. A nőben nem élnek frázisok. Szerencsére nem fogott rajta az iskolák régies és erkölcs-telen nevelése, amely a természetet fitymálón — egy taglejtéssel — intézi el s metafizikai célokat tűz elénk»: A nő nagyon jól tudja — hiszen ő az élet a természet, az ősi igazsági — hogy a természetén kívül nincs egyéb. Tud mosolyogni és nevetni. Mindég jó jelnek láttuk, hogy elfordult a konkolyhintőktől és a talmi »férfiak« bombasztoktól puffogó, üres, úgynevezett komoly felolvasásai, szónoklatai alatt csak nevetgélt. Azt mondják róla, hogy szegényke nem érti. Hála isten, csakugyan nem értette. Ahogy a jóság a rosszaságot, a fontosság a fontoskodást, a tartalom az ürességet nem érti. Ez is az intelligenciája és nagyrahitottsága jele. Mert sok évezreden keresztül a nőt, a pogány nőt nem tudták elidegeníteni a természettől.

Szinte kiabál a gondolat hogy ennek a természetességnek, lennek a r a i s o n-nak, amit a nő képvisel, helyet kell adni a jövő politikájában. Azt kérdezzük, baj, átok lenne-e a beteg és szomorú világi számára, hogyha szót, a férfikkal egyenlő szerepet kapna a nő, az a logika, amely egy ütemre ver a természet vérével, az a termékenység, amely: egy az alkotó élet, a virágos mezők és az arany búzaföldek lehellelével? Nyugodtan állíthatjuk, hogy a nők legalább is vannak

oly bölcsek, mint az angol diplomaták, mint a francia kapitalizmus, mint az orosz nagyhercegek, akik »férfiak«-nak nevezik magukat és egy véres gyáva háborúba keverték a szenvedő emberiséget. E balkörmű diplomaták fejében nagyon is sok oly »elv«, »rendszer«, »tudomány« van, amelyet a nő teljesen nélkülöz, sok hazugság, sok féltékenység¹, sok leplezett bosszúvágy, de kevés ösztön, kevés elhatározó bátorság¹, kevés szeretet, amely minden nőben megtalálható. A világ most összerázkódott. Maguk a férfiak is tanácstalanul tekintenek egymásra. Régen még a kultúra és a jólét, a férfi-uralom frázisainál ellökhatték nőtestvéreiket s azt mondhatták, hogy a nők valami »koloszális felfordulás«-t okozhatnának a világ sorsában. Ezentúl bizonyára szerényebben beszélnek majd és jóságosabban. Nincs természetesebb ötlet, mint az, hogy a felbolygatott földgolyó a nőket is meghívja uralkodni, kormányozni, élni, mert — tisztán valószínűségi szempontból is — lehetetlen, hogy a nők és férfiak által közösen vezetett országok még egyszer ilyen szörnyűséges tusára keljenek egymással. Ha az arisztokrata családok elcsenevészednek, akkor felfrissíti őket az egészséges paraszt vér. Ilyen felfrissülést vár most a régi rend göthös politikája azoktól, akik politikai porondon a világ teremtése óta nem hallatták a (szavukat, a nőktől

Ezután már a férfiak érdeke — nem nobilitása! — lesz, hogy a nőket is munkatársul [kérjék a történelem alakításához, amelyben együtt szenvednek és tiltakozni az örület ellen, hogy az emberiség egyik felét kirekesszék az élet tógaiból. A nőt, anyánkat, húgainkat és öcséinket, feleségünket ki kell menteni a világ cselédszobájából. Mert eddig ott kuksoltak. A földgolyó megrendült bizalma csak általuk állhat helyre. Be kell végre látnunk, hogy az az idegen csillag, amelyről az utópisták álmodoznak itt van, maga a föld az.